

részben az SDI szolgáltatás központjában készülő statisztikák elemzésével.

Az egy év leteltével az UNESCO megszünteti a kísérlet támogatását és szervezését, és az érdekelt államok maguk határozzák el, hogy folytatják-e az SDI szolgáltatást, vagy sem.

/UNISIST Newsletter, 12.k. 4.sz. 1974. 2.p./

TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Kutatási szükségleteket kielégítő információs rendszer

Az Imperial Chemical Industries Ltd. angol cég egyesült államokbeli leányvállalata vegyészeti és gyógyszeripari területen érdekelt, fő gyártmányai közé tartoznak polialkoholok, felületaktív anyagok, textilvegyészeti, festékipari, műanyagipari termékek és gyógyszerek.

A 20 főből /ebből 14 felsőfoku végzettségű/ álló tájékoztató szolgálat kutatási, termelési, műszaki és kereskedelmi jellegű információkkal foglalkozik. A tájékoztató szakemberek közül 10 eredetileg kémiai, 4 eredetileg biológiai képzettségű.

A szolgálat vezetője szervezetileg a kutatási és fejlesztési igazgatóhelyettes alá tartozik. A vállalati könyvtár és a tájékoztató szolgálat külön egységek. A szolgálat egyik alapvető feladata a vállalat műszaki-tudományos szervezeti egységei és a szabadalmi osztály közötti kapcsolat biztosítása.

A szakirodalmi összefoglalók készítésénél a hagyományos eszközök mellett számítógépes on-line terminálok igénybevételével számos információs rendszert használnak. Ilyenek például: MEDLINE /National Library of Medicine - orvostudomány és farmakológia/, TOXLINE /National Library of Medicine - toxikológia/, CHEMCON /Chemical Abstracts Service, kémia/ és PATS /Predicasts Inc., - vegyipari marketing/. Az összefoglalókat valamennyi kutatás vagy gyártás alatt álló és valamennyi tervbe vett témában rendszeresen készítik. Ezek során nemcsak a megfelelő irodalom összegyűjtése történik meg, hanem a kutatási tervek és célok ismeretében az információk kritikai értékelése is. A laboratóriumi kutatószemélyzet a kutatási vezetők és az információs szolgálat dolgozói állandó személyes kapcsolatban vannak. A szolgálat dolgozói új kutatási területeket is javasolnak.

Az új gyógyszerhatóanyagok és alkalmazásuk intenzív kutatására valamennyi terápiás területen a "team"-ek tagja a szolgálat egy-egy dolgozója.

A tájékoztatást annak tudatában szervezték meg, hogy a kutatók nemcsak szűk szakmai területük iránt, hanem a tágabb értelemben vett kapcsolódó témák iránt is érdeklődnek, ezért az egyéni információszolgáltatásra nem helyeznek súlyt.

A kémia és vegyészet területén kéthetente 12 tárgykörben referáló folyóiratokat adnak ki. Ezek a referáló folyóiratok a Chemical Abstracts Condensates és a Central Patents Index téma szerint csoportosított referátumait tartalmazzák, és 7 tárgykört ölelnek fel. Ezek: analitikai kémia; fizikai kémia; szerves kémia; polimerek alkalmazása; polimerkémia; élelmiszerek-gyógyszerek; kozmetikumok, mezőgazdasági vegyszerek, aktív szén; textilvegyészet és ipari vegyianyagok.

Az évente 15 000 cikket és 7000 szabadalmi leírást referáló kiadványok szerkesztését a szolgálat 5 tagja végzi. Segítségükre van a CAC 157 számítógépes keresőprofilja, míg a CPI anyagot közvetlen személyes átvizsgálással szelektálják.

A gyógyszeripart, és ezen belül a vállalat tevékenységi körét érintő információk gyűjtése, elemzése és terjesztése a számítógépes ATLAS Biomedical Literature System /ABLS/ segítségével történik. A rendszerbe jutó adatokat folyóiratok és számos referáló folyóirat szolgáltatja. Ennek alapján a saját klinikai kutatások segítségére havonta kétszer jelentetnek meg referáló folyóiratot, különös tekintettel a fiziológiai, biokémiai és farmakológiai jelenségekre. Ugyancsak ez az adatbázisa az ICI United States által forgalmazott, illetve tervbe vett készítményekkel, azok konkurrenszeivel kapcsolatos cikkek referátumaiból készített másik, hetente megjelenő kiadványnak. Évente mintegy 5000 új referátum kerül a rendszerbe, amelyből deszkriptorszótár, illetve bibliográfiai adatok segítségével retrospektív keresés is végezhető.

1974-től kezdve a Predicasts Inc. cég on-line számítógépes rendszerét alkalmazzák a piaci információk gyűjtésére, feldolgozására. 5 különböző vegyianyag csoport piaci adatait adják közre a vállalaton belül külön-külön szerkesztett kiadványokban.

A publikált irodalom információinak különböző szintű és formájú feldolgozása mellett a szolgálat tevékenységi köre kiterjed a vállalat kutatási eredményeinek belső használatra való áttekinthető nyilvántartására.

A saját kutatási témákban szereplő és referencia vegyületek ismerveit /összetétel, szerkezeti részletek, név, analitikai, fizikai-kémiai, alkalmazási adatok/ IBM 370/145 típusu számítógépen tartják nyilván. A vegyületek nevét KWOC rendszerben lehet visszakeresni. A biológiaiilag aktív vegyületekre nagyobb figyelmet fordítanak. A vegyületek szerkezete és biológiai hatása közötti összefüggések könnyebb felismerését elősegítendő, ezeket még külön keresőrendszerbe is beépítették.

Itt a vegyületek 26 farmakológiai és 3 toxikológiai vizsgálatának adatai és részletes kémiai szerkezete szerepel. Érdekesként megemlítjük, hogy a kémiai szerkezet leírására ebben a rendszerben is már az egyre jobban terjedő Wiswesser jelölést alkalmazzák. Ez a leírási mód egyértelműbb és könnyebben megtanulható, mint a vegyészeti területén hivatalosan elfogadott IUPAC nomenklatura, és legfőbb előnye, hogy a szerkezeti jellemzőkre annál sokkal jobban utal, számítás-technikai alkalmazása pedig nagyon egyszerű.

/Journal of Chemical Documentation, 14.k. 3.sz. 1974. p.120-123./

KÖNYVTÁRI MUNKA

Egy biológiai szakkönyvtár tartalomfeltáró katalógusa

Az MTA Szegedi Biológiai Központ Könyvtára könyvvállományának osztályozásakor olyan tartalomfeltáró katalógust igyekeztünk létrehozni, amely magas visszakeresési hatásfokot biztosít, könnyen és gyorsan kezelhető.

Az alkalmazott eljárás lényege, hogy az osztályozásra kerülő könyveket nemcsak specifikus tárgyszavakkal láttuk el, hanem besoroltuk őket egy nagyléptékű, zárt biológiai fogalomjegyzékbe is /alapjegyzék/. A kétféle osztályozással nyert katalóguscédulákat közös ábécé-be rendeztük.

Az alapjegyzék szerepe az integráció biztosítása, a tágabb értelemben releváns művek összehozása, az ábécé besorolás okozta tartalmi széthullás ellensúlyozása.

A specifikus tárgyszavazás a közvetlen kereshetőség és a magas relevanciájú csoportosítás megvalósítására szolgál, ezenkívül elkerülhetővé teszi az alapjegyzékbe való többszörös kényszerbesorolást.

A KATALÓGUSSZERKESZTÉS NÉHÁNY GYAKORLATI SZEMPONTJA

A tárgyszavazásnál az uniterm elv alkalmazására törekedtünk.

A diszciplínát kifejező fogalmakat a természetesség határain belül a diszciplína tárgyában /a megfelelő szubsztrát vagy jelenség névéhez/ rendeltük. Pl.: